

Det gammaltestamentliga offersystemet

Introduktion

Bjud Israels barn och säg till dem: Mina offer, det som är min spis av mina eldsoffer, en välbehaglig lukt för mig, dem skolen I akta på, så att I offren dem åt mig på bestämd tid. (4 Mos 28:2)

Före syndafallet behövdes inga offer

Innan syndafallet behövdes inte tempel, speciella präster eller offer överhuvudtaget. Det var först efter katastrofen vid syndafallet och syndens inträde i skapelsen och människan som det blev nödvändigt med offer. Vid den första berättelsen om offer när Kain och Abel utför sina offer med sina olika motiv visas tydligt vilken som är den enda vägen till frid med Gud, det enda sätt människan kan nalkas Gud: genom att någon annan tar på sig konsekvensen av min synd, någon annan döms och dör i mitt ställe. Utan blodsutgjutelse ges ingen förlåtelse

Så renas enligt lagen nästan allt med blod, och utan att blod utgjuts ges ingen förlåtelse (Heb 9:22).

Guds eller syndens ansikte

När vi ser ett oskyldigt offerdjur ge sitt liv genom att slaktas är det inte Guds ansikte vi ser. Gud älskar djuren och vill att vi ska behandla dem väl. Det vi ser är syndens ansikte, den synd som också bor i mig. Dess straff är döden - inget orent kan komma inför Gud. En oskyldigs ställföreträdande död är den enda möjliga räddningen. Det fanns inte något speciellt primitivt eller barbariskt i de av Gud föreskrivna djuroffren. I våra städer slaktas dagligen tusentals djur till föda. Det sätt som offerdjuren slaktades på innebar inte heller något onödigt lidande. Under GT:s tid fick varje dödande av ett djur en religiös mening och den meningen blev fullt klar först genom Jesu Kristi död på korset.

Offer före Mose tid

De lagar och instruktioner om offren som gavs på Sinai berg betyder inte att offertjänst helt saknades före denna tid (Kain, Abel, Noa, patriarkerna...) Till en början var det ledaren för familjen eller stammen som bar fram offret. Man kan diskutera huruvida de gjorde skillnad på offren eller inte. När Israel blev ett fritt folk och ingick förbundet med Gud fick det direkta instruktioner beträffande de olika offren. Genom att utföra dessa offer enligt föreskrifterna kunde Israel tjäna Gud på ett sätt som behagade Honom. Offrandet av djur fortsatte ända till år 70 e.kr. Ett djur som hade lämnats till templet för att offras blev heligt, man fick inte senare byta ut det varken mot något bättre eller sämre (3 Mos 27:9-10)

Offersystemet - en del av Kungens dagorder

En del menar att dessa offer enbart var lämningar av gamla jordbruksoffer för att blidka olika gudar. Men GT:s offer är speciellt föreskrivna av Gud, som direkta uppenbarelser av Gud till Mose på Sinai berg (3 Mos 1:1 NIVn) och fick sin egentliga mening av förbundsförhållandet Gud-Israels folk. De olika offren har olika funktioner, men de primära är försoning och tillbedjan. (Illustrerad Bibelhandbok)

Efter förbundet på Sinai var Israel den jordiska representationen av Guds rike och som dess Kung etablerade Herren Hans administration över alla områden av Israels liv. Hennes religiösa, samhälleliga, och personliga liv blev reglerat så att hon skulle befastas till att vara Guds heliga folk.

Offersystemet - Guds lösning på ett olösligt problem

Speciell uppmärksamhet gavs åt Israels religiösa ritual. Offren är nåd, något Gud oförtjänt skänkt mänskan.. Det är hans lösning på ett "olösligt" problem: hur människor genomsyrade av syndens smitta och väsen skall kunna närma sig en Gud som är HELIG, HELIG, HELIG utan att dö. Ändamålet med blodsoffer är försoning. När ordet försoning användes betydde det att betala ett pris, en lösensumma. Den lösning som uppenbarades i gamla testamentet pekar fram mot något fullkomligt, något som är bättre, men de är ändå nåd. De uttrycker ändå samma Guds oförståeliga vilja till gemenskap med människan och Hans kärlek till henne, hur fallen hon än är. Offren skulle utföras vid en speciellt utpekad helgedom - vilket pekade på såväl Guds helighet som Hans barmhärtighet. Offren skulle kontrolleras och förklaras av präster som genom omsorg och undervisning skulle bevara folket i renhet. Alla offren har syftet att vara ett uttryck för hjärtats längtan efter gemenskap med Gud. (NIV; Blodsförbundet, Nilsson; Illustrerad Bibelhandbok)

Endast vid tabernaklet

Offer i sig hade inget värde om de inte var utförda i tro mot Israels Gud. Det var inget allmänt offerande Gud ville ha, utan Han föreskrev strikt hur allt skulle gå till. En av de övergripande sakerna var att inget offer skulle ske någon annanstans än vid tabernaklet. När templet byggts överflyttades offerhandlingarna dit

Överträdelse belagt med dödsstraff

Skulle man se mellan fingrarna skulle det inte finnas något effektivt hinder mot en snabb degenerering av offerandet till hednisk avgudadyrkan, där var och offrar det han tycker är rättast. Ett brott mot denna föreskrift ansågs som ett direkt uppror mot Gud och hans klara bud.

3. Om någon av Israels hus, i lägret eller utanför lägret, slaktar ett fäkreatur eller ett lamm eller en get,
4. utan att föra fram djuret till uppenbarelsetältets ingång för

att frambära det såsom en offergåva åt HERREN framför HERRENS tabernakel, så skall detta tillräknas den mannen såsom blodskuld, ty blod har han utgjutit, och den mannen skall utrotas ur sitt folk.

5. Därför skola Israels barn föra sina slaktdjur, som de pläga slakta ute på marken, fram till HERREN, till uppenbarelsetältets ingång, till prästen, och där slakta dem såsom tackoffer åt HERREN.
6. Och prästen skall stänka blodet på HERRENS altare, vid ingången till uppenbarelsetältet, och förbränna fett till en välbehaglig lukt för HERREN. (3 Mos 17:3-6)

Inte mer offra åt onda andar

7. Och de skola icke mer offra sina slaktoffer åt de onda andar som de i trolös avfällighet löpa efter. Detta skall vara en evärdlig stadga för dem från släkte till släkte. (3 Mos 17:6)

Kontrast till hednakulturerna

De typiska dragen i Israels uppenbarelsereligion utgjorde en kontrast till Egyptens och Kanaans religiösa miljö. Istället för de många avgudarna tillbad Israel endast en Gud. Bara ett tempel fanns till skillnad från de många avgudatemplen. Genom de föreskrivna offren och de invigda prästerna kunde folket närma sig Gud utan fruktan, något de omgivande hednafolken inte kunde. Så länge de följde den gudomligt uppenbarade religionen var de försäkrade om den Guds välsignelse som uttrycktes i prästens bön för Israel (4 Mos 6:24-26)

Offerlagarna - ett vapen mot polyteism

Enligt Bibeln var människans första religion monoteism och djuroffret angav att det fanns en väg till att han kunde förlåta och ta emot människan. I gamla testamentet får vi exempel på hur människan ständigt frestas att återvända till polyteism. Forskningen visar att alla s.k. primitiva stammar har ett minne av en höggud som är faderlig och god. Enligt Illustrerad Bibelhandbok var polyteismen redan under Labans tid Indiens huvudreligion.. På samma sätt finns det hela tiden en frestelse att omvandla offrens nådesförkunnelse till en ritual som har ett värde i sig. Det är mot denna falska syn och inte mot offret självt som Israels profeter talade. Från prästvälde är det inte långt till magi och religion som den ter sig för stammen trolldoktor som försöker blidka onda andar och driva ut sjukdomar med besvärjelser. Under det sjätte århundradet före Kristus lärde Buddha att mänska kunde nå frälsning genom sina egna ansträngningar. Han förkastade djuroffret och rekommenderade vegetarianism. Han gjorde rätt i att motsätta sig brahminernas prästerliga magi, men han förstod inte Guds eviga väg till förlåtelse. Det pågår således en kontinuerlig degenerering av den ursprungliga religionen till lägre former av polyteism, prästvälde och magi. Det är mot bakgrunden av detta vi måste förstå Abrahams kallelse från månkultens magi i Ur till att följa och dyrka den ende sanne Guden genom enkel tro och få ha

gemenskap tack vare den förlåtelsens och försoningen väg som offren innebar. Senare måste Mose lära Israels barn som hade blivit vilseförda i Egypten att dyrka den ende sanne Guden och att offra på ett sådant sätt att det stod klart för dem att det hade ingenting att göra med hednisk avgudadyrkan och deras försök att blidka okända högre makter eller magi. I Bibeln får vi följa den historiska processen hur religionen urartar och hur Gud sänder sina profeter för att visa tillbaka till den ursprungliga sanna religionen. Efter Jesu död använde Gud bröd och vin för att påminna om Jesu offer. Men också i den kristna kyrkan hotar ständigt en allvarlig degenerering då präster frestas att hävda att man genom ritual kan tvinga Gud att skänka nåd både för detta livet och nästa. (Illustrerad Bibelhandbok)

Helighet

Huvudtanken i 3 Mosebok är helighet - Guds helighet och människans helighet

Fysisk perfektion symboliserar andlig helighet

I 3 Mosebok symboliseras andlig helighet i fysisk perfektion. Därför krävs felfria offerdjur och präster utan lyte. "Offret skall vara ett felfritt djur. Ni ska inte ta ett djur som har något lyte, ty genom ett sådant blir ni inte välbehagliga" (3 Mos 22:19-20). En kvinnas blödningar efter barnafödelse, sår, brännskador eller flintskallighet, flytningar speciella aktiviteter under kvinnans mensperiod - alla dessa kan vara tecken på bristande fullkomlighet (lack of perfection, blemish) och kan symbolisera människans andliga defekter. (NIV)

Blodsförbundets skola

Blodsförbundet kan liknas vid en skola. Pedagogiken innebär att eleven får börja i sinnevärlden. Steg för steg leds han att se ett mönster, en plan för alltsammans. Skuggbildernas budskap avser inte att skapa en religion enligt mycket bestämda former. Avsikten med blodsförbundet är att leda människorna in i ett rätt förhållande och ett rätt liv tillsammans med Gud. Alltsammans går ut på att visa människorna hur de måste nalkas Gud. Samtidigt uppenbarade vandringen från brännoffersaltaret till det allra heligaste en fullständig bild av Guds offer i Kristus. (NIV; Blodsförbundet, Nilsson)

Blodets betydelse

Blodet har en speciell mening i offren därför att: allt köttets själ är i blodet (3 Mos 17:11) (The life of a creature is in the blood). Blodet är centralt därför att i blodet fanns livet. Det var blodet som bringade försoning när prästen stänkte det/hällde det vid altaret eller stänkte det på föremål eller människor till rening från synd och annan orenhet.

Offren visade på att ett liv måste ges för att mina synder skall kunna förlåtas. För att jag inte skall behöva dö för min operfekthets och synders skull måste ett ersättande liv (offerdjurets) ges. Utan att blod utgjutes ges ingen förlåtelse (Hebr 9:22). Allt detta pekade givetvis fram mot Jesus.

Eftersom blodet hade denna betydelse måste det behandlas med respekt. Det fick inte ätas. Många hedningar åt "livet" (blodet föra att få mer livskraft. Detta var strikt förbjudet (3 Mos 7:26-27; 5 Mos 12:16,23-25; 15:23; 1 Sam 14:32-34). (Illustrerad Bibelhandbok; Gamla testamentet talar, Schultz)

Får ej förtäras

15. Dock får du, så mycket dig lyster, slakta och äta kött inom vilken som helst av dina städer, i mån av den välsignelse som HERREN, din Gud, giver dig. Både den som är oren och den som är ren må äta därav, såsom vore det gasell- eller hjortkött.
16. Men blodet skolen I icke förtära I skolen gjuta ut det på jorden såsom vatten.
23. Allenast skall du vara ståndaktig i att icke förtära blodet; ty blodet är själen, och själen skall du icke förtära med köttet.
24. Du skall icke förtära det; du skall gjuta ut det på jorden såsom vatten.
25. Du skall icke förtära det, på det att det må gå dig väl och dina barn efter dig, när du göra vad rätt är i HERRENS ögon.
26. Men de heliga gåvor som du vill bära fram, och dina löftesoffer, dem skall du föra med dig till den plats som HERREN utväljer.
27. Och av dina brännoffer skall du offra både köttet och blodet på HERRENS, din Guds, altare. Av dina slaktoffer däremot skall väl blodet gjas ut på HERRENS, din Guds, altare, men köttet må du äta.

Om man förtär blod - skall utrotas

Om man mot bättre vetande alltså i uppror mot Guds klara vilja bröt mot förbudet skulle man utrotas för att hindra spridning av uppror och ännu större skada. Huruvida det innebar uteslutning ur det israeliska folket (landsfördrivning) eller direkt dödsstraff är inte helt säkert.

13. Och om någon av Israels barn, eller av främlingarna som bo ibland dem, fäller ett villebråd av fyrfotadjur eller en fågel, sådant som får ätas, så skall han låta blodet rinna ut och övertäcka det med jord.
14. Ty så är det med allt köttets själ, att blodet är det som innehåller själen; därför säger jag till Israels barn: I skolen icke förtära något köttets blod. Ty blodet är allt köttets själ; var och en som förtär det skall utrotas. (3 Mos 17:13-14)
10. Och om någon av Israels hus, eller av främlingarna som bo ibland dem, förtär något blod, så skall jag vända mitt ansikte mot honom som förtär blodet och utrota honom ur hans folk.

11. Ty allt köttets själ är i blodet, och jag har givit eder det till altaret, till att bringa försoning för edra själar; ty blodet är det som bringar försoning, genom själen som är däri.
12. Därför säger jag till Israels barn: Ingen av eder skall förtära blod; och främlingen som bor ibland eder skall icke heller förtära blod. (3 Mos 17:10-12)
26. Och intet blod skolen I förtära varken av fåglar eller av boskap, var I än ären bosatta.
27. Var och en som förtär något blod, han skall utrotas ur sin släkt. (3 Mos 7:26-27)

Blodet innebar förpliktelse

Blodet innebar försoning när det stänktes på altaret och förpliktelse mot blodsförbundets stadgar när det stänktes på människan (Blodsförbundet, Nilsson).

Förbudet att förtära fett

Fettet av offerdjuren skulle förbrännas på brännoffersaltaret. Detta var HERRENS del av offren. Antagligen var det därför inte människan skulle äta av fett. I dag vet vi ju dessutom att det inte är så värst hälsosamt att äta fett.

22. Och HERREN talade till Mose och sade:
23. Tala till Israels barn och säg: Intet fett av fäkreatur, får eller getter skolen I äta.
24. Fettet av ett självdött eller ihjälrivet djur må eljest användas till alla slags behov, men äta det skolen I icke. (3 Mos 7:22-24)

Brott mot förbudet - utrotning

Liksom vid förbudet mot förtäring av blod är det lite osäkert huruvida detta innebär förvisning/uteslutning eller direkt dödsstraff

25. Ty var och en som äter fett av något djur varav man bär fram eldsoffer åt HERREN, vem det vara må som äter därav, han skall utrotas ur sin släkt. (3 Mos 7:25)

Guds kommande försoningsgärning - förebild för offerlagarna

Alla lagar om offren gav HERREN själv Mose på Sinai berg (3 Mos 7:38) Gud visste exakt hur Han skulle återlösa sina förlorade barn. Därför kunde Han ge så detaljrika instruktioner om hur människan skulle komma fram till nådens tron genom offren. Man kan alltså se det som om Jesu

liv och försoningsgärning som Fadern visste om gav en förebild för hela offerväsendet, det var inte Jesus som försökte imitera Mose föreskrifter.

Jesu synd- och skuldoffer innebär en möjlighet till förlåtelse för varje synd vi begått i det förflutna och varje synd vi begår nu och i framtiden. (2 Kor 5:19; Kol 1:14; Hebr 4:16; 1 Joh 1:9). Gud förlåter oss våra synder men Han har också utplånat dem ur sitt eget minne: Hebr 10:14,17) Detta kunde GT:s offer inte åstadkomma. Offerdjurs blod kunde bara överskyla något som senare måste bli dömt och skaffat ur vägen.

GT:s offersystem kunde ej föra ända fram till målet

I NT kommer det tydligt fram att det här präst och offersystemet - om än gudomligt instiftat och gott inte kunde föra fram ända till målet. En fullt återupprättad mänsklighet med nära gemenskap med sin skapare och Gud. Djuroffer kunde inte fullkomligt utplåna - förlåta - de kunde bara överskyla för en tid. Det behövde komma något bättre, nämligen själva kroppen - Jesus - som orsakade alla skuggbilder som finns i GT. Hela systemet behövde omformas, vi behövde en präst enligt Melki-Sedeks sätt. (Se Hebr 9-10). Men fram till dess var gamla testamentets offersystem det Gudagivna sättet att få sina synder överskylda och undgå dödsdom. Det var ett stort nådesbevis och ett evangelium för mänskligheten.

Rätt inställning avgörande

”Djuroffer som utförs av människor som saknar barmhärtighet, vars händer är ’fulla av blod’ och som inte söker rättvisa, hjälper de förtryckta, dömer de faderlösa rätt och stöder änkan i hennes sak (Jes 1:15-17) är inte bara till ingen nytta utan en styggelse. Gud har aldrig ansett att offer i sig själva kan ta bort skuld på ett permanent sätt. Bara de vars hjärtan är rätta inför Gud kan offra blodoffer som behagar Gud. (JNT Hebr 9:22) Djuroffren kunde aldrig permanent göra samveten rena och avlägsna synden permanent, de var tvärtom ” en ständig påminnelse om synd” (Hebr 10:3)

Missbruk beivras

Offersystemets missbruk påpekades bl.a. av Amos 5:25; Jes 1:11-12; Jer 7:22) Andra texter lyfter fram att lydnad betyder mer än offer 1 Sam15:22-23; Ps 40:7-9. Det var så lätt att bara förutsätta att Gud skulle ta emot offret och sedan glömma den moraliska skyldigheten att lyda honom. Men offersystemet rätt använt krävde en rätt inställning. Syndoffret skulle följas av en rätt bekännelse och om möjligt skulle det som skett rättas till eller återgäldas (skuldoffret). Ett noggrant uppfyllande av offerlagarna kunde inspirera eller uttrycka en djup förtröstan till Gud. (Illustrerad Bibelhandbok)

Sammanställning av offerlagar

Mose skriver flera olika typer av offer med helt olika funktion. De man först tänker på är väl de som kunde ge försoning för synder, men det fanns andra som enbart uttryckte tillbedjan och överlåtenhet, andra uttryckte tacksamhet för något Gud gjort medan ytterligare ett annat var ett tacksamhetsuttryck för den gemenskap man fick ha med den levande guden och med varandra. Det mosaiska offersystemet är som tidigare påpekats ett stort nådesbevis från Gud!

Allmänt

Fyra huvudgrupper av offer

I fyra olika typer av offer utgjöts blod:

- 1/ brännoffret
- 2/ tackoffret
- 3/ syndoffret
- 4/ skuldooffret

Endast föreskrivna offerdjur

Liksom allt annat som har med offerväsendet var forskrifterna för vilka offerdjur som kunde accepteras mycket exakta och noggranna. De djur som godtogs som offerdjur (hebreiska: korban) var rena och tama djur vilkas kött kunde ätas. I första hand, får, getter samt nötboskap men i vissa undantagsfall kunde även duvor användas vid vissa offer. Att offra andra djur än de föreskrivna skulle ha varit en grov hädelse mot Gud. Offer i sig har inget värde om de inte är gjorda i tro(het) mot Gud.

Allmänna principer för offrandet

1/ Djuren förs till uppenbarelsetältets ingång, där brännoffersaltaret fanns, för att offraren må bli ”välbehaglig inför Herrens ansikte”.

Att alla offer och andra handlingar som skulle ske ”inför Guds ansikte” skedde just vid ingången, alltså rakt österut berodde på att man ansåg att Gud satt på sin tron vid keruberna på nådastolen i det allra heligaste i den västligaste delen av templet. Därifrån skådade han ut rakt österut. Allt som skedde direkt österut från templet ansågs därför ske direkt inför Guds ansikte.

2/ Offraren lägger sina händer på djuret för att uttrycka identifikation mellan sig och offerdjuret för att dess ställföreträdande död skulle accepteras som försoning

3/ Djuret slaktas av offraren själv (om inte offret är för hela folket)

4/ Prästerna tar vara på blodet och altaret bestänks med blod

5/ Delar av eller hela offret bränns

I vanliga fall brändes offren på brännoffersaltaret på förgården, men isamband med offret av den röda kvigan också vid det tredje, minst omtalade, altaret som fanns utanför lägret (vilket innebar en sträcka på minst 1000 m från platsen mitt mellan den sjuarmade ljusstaken och bordet med skådebröden i det heliga). Vid detta altare offrades den röda kvigan som används för att rena tabernaklet, men också syndoffren förbrändes helt och hållet vid detta altare. Invid detta altare spilldes också den kvarblivna askan ut i en för ändamålet inrättad grop. Området kring altaret räknades som heligt och hörande till templet även om det således låg utanför såväl det primära tempelområdet som det som benämndes lägret. Detta kallades den "yttre helgedomen". Här offrades den röda kvigan bl.a. Platsen fanns utanför lägret direkt österut. Vid det senare templet i Jerusalem fanns det direkt österut vid toppen av oljeberget. (Se mer om detta tredje altare i : Secrets of Golgotha, Ernest L. Martin)

I de fall då offret var ämnat för hela folket tjänstgjorde en präst. När en person offrade för sin egen skull förde han själv fram djuret, lade sin händer på det och slaktade det. Prästen stänkte sedan blodet och brände offret. Den som ville offra fick inte äta av offret utom då det gällde tackoffret.. När flera offer utfördes vid samma tillfälle kom syndoffret före brännoffret och